

Chronicon Aulae Regiae - Zbraslavská kronika

Autory Zbraslavské kroniky byli opat Ota a opat Petr Žitavský, přičemž Ota napsal čtyřicet osm kapitol z celkových sto sedmdesáti devíti. Petr Žitavský kroniku dopsal, byl autorem většiny kapitol, všech veršů a definitivní úpravy textů. Proto se někdy můžeme setkat s názvem kronika Petra Žitavského.

Ota, byl druhým opatem kláštera (zvolen cca 1297–1299) a pocházel z Duryňska, není nám však znám jeho sociální původ ani vzdělání. Domníváme se, že se narodil před rokem 1267, zemřel v březnu 1314.

Petr Žitavský se narodil v Žitavě pravděpodobně mezi lety 1260–1270 a zemřel roku 1339. Měl vynikající vzdělání, dost možná absolvoval nějakou z univerzit (Bologna, Paříž,...). Do Čech, Prahy přišel asi v roce 1297, kdy hovoří o své účasti na korunovaci Václava II. Byl svědkem dalších významných historických událostí. Byl také v kontaktu s královským dvorem. Předpokládáme, že ke Zbraslavským cisterciákům patřil od r. 1305, ale pravidelné zmínky o Petrovi řeholníkovi pochází až z roku 1308. Po smrti opata Oty, roku 1316 se stává třetím opatem toho kláštera a pokračuje ve psaní Zbraslavské kroniky, na které se podílel už dříve. Petr zaznamenával informace z vlastních zkušeností či od lidí, kteří mu je mohli poskytnout, tyto informace doplňuje pomocí listin. Petr dodává do textu úvahy, často i kritické hodnocení těchto událostí a zaznamenává i příčinné souvislosti mezi jednotlivými událostmi.

Petr byl autorem Kroniky tajemství Zbraslavských (*Liber secretorum Aulae Regiae.*), dále dvou knih kázání na důležitější svátky církevního roku a nejspíše byl pořadatelem archivu zbraslavského kláštera.

Zbraslavská kronika - Chronicon Aulae Regiae

Zbraslavská kronika - *Chronicon aulae regiae*, je latinsky psaná kronika ze 14. století, popisující události od roku 1252–1338.

Motivem Zbraslavské kroniky byla snaha vyzdvihnout zakladatele kláštera, Václava II. a byla koncipována spíše jako životopis tohoto panovníka. Také proto kronika nezačíná obvyklým stvořením světa, nýbrž stručným zmíněním života Václavova otce, Přemysla Otakara II.

Kronika pochází z kláštera na Zbraslavi a byla sepsána v letech 1305 – 1339.

Kroniku začal psát druhý opat Zbraslavského kláštera Ota (1305- 1313) a dokončil třetí opat Petr Žitavský (1313 –1339), který napsal většinu kapitol, proto se jí také říká kronika Petra Žitavského. Opat Petr původní styl kroniky podstatně změnil. Po smrti Petra v sepisování kroniky nikdo nepokračoval. Po Kosmově kronice je druhou nejvýznamnější kronikou k poznání české historie a důležitým pramenem pro poznání předhusitské doby.

Dílo zachycuje nejen české ale i evropské události do roku 1338.

Mezi evropské události patří především věci, týkající se římských králů, také se můžeme setkat se záznamem o procesu s Templáři).

Kronika se skládá ze tří částí:

- kniha první pojednává o období 1252–1316 (nejobsáhlejší, 130 kapitol)
- kniha druhá pojednává o období 1317–1333 (34 kapitol)
- kniha třetí pojednává o období 1333–1338 (15 kapitol)

Druhá a třetí kniha se od první liší nejen rozsahem, ale i kompozičně, jelikož opat Petr používal jinou metodu zápisu a ověření probíhajících událostí.

Kniha první:

První část byla psána převážně opatem Otou. Tato část se drží původního účelu kroniky, tedy oslavy panovníka a zakladatele kláštera Václava II (z celkových sto třiceti kapitol je mu věnováno prvních osmdesát tři). Kronika popisuje tohoto vládce jako vzorného křesťana a světského knížete, pravděpodobně s cílem jeho budoucího svatořečení. V tomto díle pak po smrti Oty pokračoval Petr Žitavský.

Ten pak již mění charakter této kroniky a pokračuje následovníky krále Václava II. až po Jana Lucemburského.

Pro první část je charakteristické, že popisuje události zpětně a není psána chronologicky, informace jsou řazeny podle významu, který jim autor přikládal.

V poslední části knihy jsou přesto značně patrné naděje, jež jsou vždy spojovány s nástupem nového panovníka, jenž by měl zemi přinést vytoužený mír a blahobyt a stejně tak i zklamání a vystřízlivění po jeho nástupu.

Kniha druhá:

Je psána chronologicky, začíná popisem stavu českých zemí a věnuje se vládě krále Jana Lucemburského, neshodám v manželství, odchod z České země do zahraničí, či jeho rytířským skutkům. Zaznamenána je zde i smrt české královny Elišky Přemyslovny a Jindřicha z Lipé.

Vedle domácích zpráv se ve větší míře objevují zprávy o zahraničních událostech se vztahem k našim zemím – roztržka krále Jana s římským králem Ludvíkem Bavorským, smrt římského vzdorokrále Fridricha Sličného nebo smrt mohučského arcibiskupa Petra z Aspeltu, rádce a přítele krále Jana.

Vedle toho jsou zde stručně podány i klíčové události sousedních zemí (Polsko, Rakousy, Uhry, ...). Kniha končí smrtí tradičního Janova nepřítele polského krále Lokýtky a Janovým tažením v Itálii.

Kniha třetí:

Knihu psal Petr Žitavský již na sklonku svého života. I tato kniha je psána chronologicky, začíná návratem Karla IV, „dědice království českého,“ a objevují se zde nové naděje na návrat pořádku a rozkvětu. Popisuje Janova tažení v Polsku, Prusku a proti Rakousku. Zaznamenává Janův druhý sňatek, s francouzskou princeznou Beatrix Bourbonskou a smrt Elišky Rejčky, Hradecké královny.

Kniha končí pro tuto kroniku poněkud netypicky – příběhem o zázračném zachránění hostií při požáru kostela svatého Ondřeje, jenž byl filiačním kostelem kláštera Zbraslavského.

Význam Zbraslavské kroniky

Zbraslavská kronika je nejvýznamnějším pramenem k poznání období konce 13. stol. a první poloviny 14. stol. a to nejen po stránce rozsahové, ale i po stránce obsahu.

Informace, které kronika obsahuje, doplňují vývoj v Čechách kontextem evropských událostí. Na rozdíl od jejího prvního autora Oty, který zůstává zcela mimo text, se Petr sám stává jedním z „hrdinů“ svého díla. Jednoznačně jsou z kroniky rozeznatelné jeho postoje, především to, že se staví za nositele přemyslovského dědictví, tedy za Elišku Přemyslovnu. Jeho až nekritický postoj tak na některých místech jistě události zkresluje, nelze ani vyloučit, že kronika působila i jako politický nástroj propagace a boje proti Eliščiným nepřítelům. Tím jeho kronika řadu osobností opomíjí. Např. sokyni Elišky Přemyslovny, Hradeckou královnu vdovu Elišku Rejčku.

Taktéž jeho pohled na české velmože, kteří nesdíleli stejnou politickou ideologii s královnou Eliškou Přemyslovnou, nelze zrovna hodnotit jako pohled „sine ira et studio.“

Občas se v kronice vyskytují i chyby v datech a titulaturách dvorských úřadů, či osob, tyto omyly mohou být s ohledem na velikost díla omluvitelné.

I přes své nedostatky je Zbraslavská kronika bezpochyby nejobsáhlejší a nejkvalitnější pramenem k danému období. Kronika umožňuje nahlédnout i do politiky církevní, jakož i do církevního života a fungování kláštera.

Literatura:

Nechutová, J.: Latinská literatura českého středověku do roku 1400. Praha 2000. s. 131-135.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Zbraslavská_kronika

http://de.wikipedia.org/wiki/Chronicon_Aulae_regiae#K.C3.B6nigsaal_Chronik

Ústřední knihovna FFMU v Brně. Sign: 943.71-OTA1-1 (Zbraslavská kronika Praha 1976.)

Citace:

Chronicon Aulae regiae. Ed. J. Emler, FRB IV, Praha 1884, s. 1–337.